

Karl Nolsøe um 14 mánaða sjálvræði kurda

Tjóðveldið Mahabad

Oman fjöll, av flötum, úr bygdum koma tiggjutús- undtals kurdar í landspartinum Aserbeidshan í útnyrðings-Iran at fylkjast á Car-Cira-torginum í býnum Mahabad.

Trilitta flagg teirra við sól, hveitiaksi og skrívufjörð veittrar alla staðni.

Úr Irak, hinumegin mark, koma teir eisini við Mustafa El-Barsani, frælsishetjuni, á odda.

Beint nú er kurdin Mullah Ghasi Mohammad, hetjan fram um allar, í sovjetiskum herbúna undir hvítum turbani, herhövdingi og gudsmaður í einum.

Ghasi forseti, standandi á træklotu, kunnger stovnan kurdiska tjóðveldisins.

Gamal dreymur verður henda dagin, 22. janúar 1946, veruleiki.

Fyrsta kurdatjóðveldi til henda dag er borið fram í ljós.

Fádrar tjóðveldisins eru Sovjetsamveldið.

Í Norðuriran, sum hann undir seinna heimsbardaga hersetti, stendur reyði herurin enn.

Stuðlaðir av honum taka vinstrahallu loysingarfólkin valdið í Tebriz, hövuðsstaði Aserbeidshan, og kunnger loysing frá Teheran.

Ernaður av hesi fyrmynd sær Ghasi Mohammad, formaður demo-

kratiska floks Kurdistans, søguliga möguleikan fyri hond.

Hann fer til Baku at biðja Sovjet um hjálp. Aftan á tingingar aftur og fram fær rættlærði gudfrøðingurin Ghasi lyfti Kremls at stuðla ætlan kurda. Russarar skulu lata honum vápn og lóður.

Mustafa El-Barsani kemur úr fjøllunum við 3000 bardagavandum stríðsmönnum, sum so við og við reka iransku herdeildirnar úr landinum, men skjótt er kurdiska tjóðveldið eingin meinbogi meir.

Sovjet lovar stríðsför og tungar kanónir, men sendir einans tilfar tilprentan av kurdiskum bløðum og bókum og myndum Josef Stalins, sum kurdar halda vera teirra vin og vernd.

Men oddamenn tjóðveldisins, óðalsmenn, bøndur og gudfrøðingar, tørvá ikki kommunismu.

Óðrvisi enn í marxistiska tjóðveldinum Aserbeidshan broytast sosial- og ognarviðurskifti ikki í Mahabad.

Nú fær ungi iranski shahurin sær nýggjan forsetisráðherra og Mohammed Ghawam, persiskur yvirstættaætlungur, livsnjóttari og iðin poker-spælari, visir seg vera meistara í politiskum talvi.

Inn í stjórna tekur

hann nakrar Moskva-trúgvur úr kommunistiska Tudeh-flokkinum og fer til Moskva at hitta Stalin.

„Gamli Revurin“, sum hann seinni alment nevntist, lovar máttmikla vertinum borirættindi á norðuriranska oljuøkinum, um Sovjet fer úr Iran, og við persiskum lyftum og amerikanskari hótta eydnast at fáa Stalin til hernaðarlaga afturtøku.

Beinanvegin sendir Teheran egnar herdeildir vestureftir. Russiska svikið beinir fyrst fyri loysingini í Tebriz. Nøkrum fáum eydnast tað at bjarga sær um mark inn í Sovjetsamveldið.

Iransku herdeildirnar standa nakrar vikur seinni framanfyri portum Mahabads — „at tryggja parlamentsval“ — sum grundgeving.

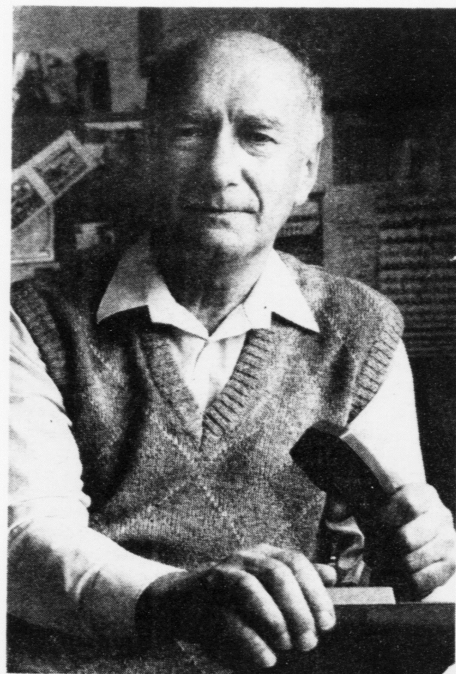
Ghasi Mohammad veit, at støðan er vónleys og letur Barsani-manningina fara úr býnum og fagnar sjálvur iranska herinum.

Snopprikski ráðharri Teherans bjóðar honum samráðingar, um eingin blóðgan verður.

Ghasi, bróður hans, Sadre, og bróðursonur, verndarráðharri kurdiska tjóðveldisins, verða tiknir. Á Car-Cira-torginum, har 14 mánaðar framanundan kurdiska tjóðveldið verður stovnað, heingjast teir á nátt 31. maí 1947.

Herhövdingi Mahabads, Mustafa El-Barsani, rýmir inn í Sovjetsamveldið við øllum ættarbólkum sínum.

Russar biðja úrslitaleyst eftir oljuni, teimum er lovað, men í „Majlis“, iranska tinginum, verða krøv Stalins háðandi burturbeind. Mótí sovjetiskari hevnd-

arætlan verjir amerikanska kjarnorkumegin.

Mullah Ghasi Mohammad rýmir ikki frá fólki sínum.

Til henda dag er hann hetja og fyrmynd kurda.

4000-ára frælsisbardagi

Bálið logaði og sást um dalar og fjøll.

Smiðurin Kara boðaði frá, at hann hevði dripið kúgaran og valdsharran Dehak. Eldurin kolaði borgina og glaðaði, at kúganin var endað.

Sagníð, siga kurdar, er meira enn 4000 ára gamalt. Hvørt ár í mars verður bál aftur kynt á nýggj-árinum, Newroz til endurnminningar og livgan frælsisviljans.

Gamalt sum sagníð er bardagi kurda móti egnum og fremmandum valdsharrum, móti figgindaættum og grannum.

Longu 2300 ár undan Kr. siga skriftir hjá sumerum frá kurdum. Grikski søgumaðurin, Zenofon, um 400 f. Kr., sigu teir vera djarvar, frælsiselskandi og gestabliðar.

Hann sigur hetta bardagafróða fólk, búgvandi sunnarlaga Ararat fjallið og langt inn í Anatolii (nú Turkaland), Persiu og oman gjøgnum Eurfratdalin. Langt undan arabum og turkum búið hetta triðstørsta og elsta fólk í miðeystri á flötunum og í björgunum uttanum Vann-vatnið.

Á okkara døgum er heimstaður teirra sundur-

skorin av turkiska, sýriska, iranska og irakiska markinum.

Eisini sovjetsamveldið hevur ein kurda-bólk innan mark.

400.000 arbeiðstakandi kurdar fóru til Vestur-týskaland.

Mál teirra er líkt persiskum og hevur fleiri viðhvørt sínámillum torført skiljandi tosingarløg.

Hin av morðingum teheranska mullahstýrisins í 1989 í Wien myrði kurdafrøðingurin Abdullah Rahman Ghasemlu plagdi skemtisliga at siga: „Vit kurdar eru teir einastu røttu iranar. Hinir eru vavgreytur av persarum, arabum, turkum og mongolum.“

Sjálvt persarshahurin Pahlevi, „Sól Arias“, segði honum ikki imóti, men forðaði hetta ikki honum í at bumba kurdiskar bygd-ir.

Íbúgvir nakna anatolska fjallalandsins liva frá gomlum av jørðini og seyði, teir flestu ikki meir enn til á ana undan.

Nakrir ættarbólkar flyta samsvarandi árstíðunum við seyðafylgjum millum summarr og vetrarstøðir.

Vetrarkuldi og kavi liggur langt inn í apríl.

Hafturimóti er kurdiska flotan í Norðurirak miðeysturs kornbingja og uttan um Kirkuk og Mosul eru týðandi oljuútvinningar.

Meðan teir í fjøllunum sum óðalsfólk dyrka egnu jørð eru fløtukurdar vanligar dagleigarar, festarar ella flóttarbeiðarar á gørdum hjá kurdiskum ofta í býnum búsettum stóraðalsfólkum.

Kurdiska fólkið verður býtt í ættir, skyldskaps, stórfamilju- og bygdasamfeløg.

Samfelagsoddamenn verða nevndir Agha.

Tú giftist einans innan ættarbólkinn og jørð skiftist bara millum ættbrøður.

Um skyldskapur er millum stórar skyldskaparbólkur og húsarhald í øðrum ættarbólkum kunnu fáa hesar at vaksa og minka alt eftir ríki og útdømi ættarbólkaforing.

Yvir Afghanistanu eru trúðarleiðarar, sheikar, ið oftast eisini eru ættbólkaforingar og stóraðalsmenn.

Um teir enn stríddust hardliga imóti, blivu kurdar islamiseraðir í 7. öld e. Kr. og hava teir síðan verið partur av islamisku verðini. Saladin, sum í 12.

öld var sultanur Egypta og Sýrjalands, friðaði Jerusalem undan krossfararum og kom av kendari kurdaætt.

Á okkara døgum eru um 80% av kurdum sunni-muslimar, avlopið er shia-muslimar og aðrir smábólkar.

Teir høvdu gott grannalag við kristnar armenar, meðan teir enn vóru har um leiðir.

Sjálvt um kvæði og søguskaldskapur teirra síðan 17. öld droymir um, at teir skulu sameinast undir einum sheiki, hevur klandur millum kappandi ættbólkar, sum javnan tóku seg saman við arabum og turkum móti ættbrøðrum til henda dag, forðað sameinan kurda.

Einastu ferð hava teir havt egnan stat, stutt aftan á seinna heimsbardaga í Mahabad.

Aftaná fyrsta heimsbardaga lovaðu sigrandi londini í Sévre-sáttmálanum 1920 kurdum egnan stat, men hetta lyfti var svikið sum so mangan fyrr og seinni móti kurdum.

Bretar samansettu ein nýggjan stat úr leivdum turkiska ríkisins, Irak.

Størsta áhuga høvdu oljuríku kurdisku økini uttanum Kirkuk og Mosul fyri bretar.

Laboratoriu- teknikari ella laborantur

Til setan sum skjótast verður søkt eftir laboratoriateknikara ella laboranti fyribils í 5 mánaðar.

Starvið fevnir um vanligar kemiskar kanningar av matvørum, drekkivatni og øðrum.

Starvið er lønt sambært sáttmála millum Starvsmanntafelagið og Føroya Landsstýri.

msóknir skulu vera okkum í hendi seinast 20. maí 1991.

Heilsufrøðiliga Starvsstovan
Debesartrøð
100 Tórshavn